

"ישיבישע בלאט"

"לאמדעט ב'דף היומ" בשו"ת ומ"מ

דף נח.

1. **כאילו נשחטו בצפון**, יל"ע האם הכתוב לימד שדינה כצפון, או ששחיטה כשירה שם אע"פ שאינה צפון, ונ"מ האם קבלה נמי מותר ע"ג המזבח?
2. **וכ' דעביד מחילות וכו' וכה"ג מי הוי מזבח**, וקשה הא בפרה ג' ג' מבואר שהר הבית והעזרות היה חלל תחתיהן מפני חשש קבר התהום?

התשובות

1. עי' ספר **הליקוטים על הרמב"ם** (פרנקל) פסוהמ"ק ג' א' שכן הביאו לחקור **בשם הגרי"ז, ועי חזון נחום על המשנה, וחזו"א זבחים יז' א'** שפשיטא להו שמהני קבלה בראש המזבח, וע"ע **שפת אמת** בדבריו כאן ולקמן גבי הא דמיייתי קרא ד-זבחת את עולתיך ואת שלמיך, אף דלר"י כוליה מזבח בצפון קאי.
2. **כן הקשה המל"מ** בית הבחירה א' יג', וכתב שתחת מקום המזבח לא היה חלל (ולפי זה ביאר למה חזקיה עיבר את השנה מפני הטומאה בגלל שמצא גולגולת של ארונה היבוסי תחת מזבח, ירושלמי סנהדרין א' ב', ועי' מלבי"ם שמות כ' כא', ובחסדי דוד על התוספתא סנהדרין ב' ו' שדחו ראייה זו) ועי' **יריעות שלמה ועוד** שמחלקין בין חפירה שתחת המזבח ממש שפוסלת לבין חפירה שבעומק האדמה, וע"ע **תפא"י מדות פ"ג** סק"א בבוועז שם, **עי"ש עוד במל"מ** שדן לגבי כבש האם צריך מחובר באדמה כמזבח, ועי' **משך חכמה** דברים כל' ו'.

הערות, הארות, ומראי מקומות

תוד"ה קדשי, דנו אי מותר לשחוט על המזבח לכתחילה, ועי' רש"ש וחק נתן, ועי' מצפה איתן.
ששחטן בראש המזבח, ועי' תורת הקודש ח"א לג' ד' מה דין הכבש, ע"ע חזו"א יט כג', ודין מזבח הפנימי עי' לקמן סג. ובהר אפרים שם, ועי' תורת הקודש ח"א מה' ה'.
מהו דתימא בעינן על ירך וליכא, ולעיל כו. גבי תלאה באויר אמרינן שירך מעכב?, עי' שיטמ"ק ובפנים מאירות, ע"ע טהרת הקודש.

ואידך, איצטריך סד"א עולה הוא דדחיק ליה מקום, אבל שלמים דלא דחיק ליה מקום אימא לא קמ"ל, ובבאור הסברא ובמה נחלקו עי' קרן אורה, וע"ע תורת כהנים ה' ט', וכן במכילתא יתרו יא' דרשות אחרות בזה, עי"ש מלבי"ם.

רש"י ד"ה דבצריה, עי' שפת אמת וצאן קדשים.

עצי תאנה, עי' רש"י, ועי' תפא"י תמיד פ"ג מ"ה, ועי' תוי"ט שם.

תוד"ה משוך, בדברי הר"ר ברוך, עי' צאן קדשים וטהרת הקודש.

משוך כלפי צפון ארבע אמות, למסקנת הסוגיא איירי למ"ד דמזבח כולו או חציו עמד בצפון, וקשה על הרמב"ם תמו"ס ב' ח' שהביא משנה זו להלכה, אע"פ דס"ל ביה"ב ה' יג-טז שרובו של מזבח בדרום קאי, עי' לחם משנה שם, ובמראה כהן מה שתמה עליה, וע"ע מרגניתא דר"מ.

לע"נ הג"ר בן-ציון חיים בה"ג רבי משה זצ"ל נלב"ע טו' כסלו תשעח'